

A nullamegoldás

Törvénytörések az ágazati vagyonmegosztások során

A tizenöt ágazat közül októberig csak háromban született megállapodás az ágazati szakszervezeti vagyon megosztásáról. Lassan már fél éve, hogy megtörténtek a választások, azonban van olyan ágazat, ahol – törvénytörés ide vagy oda – még a tárgyalások sem kezdődtek meg. Mindez természetesen a független szakszervezetek esélyeit rontja, és minden bizonnyal a bíróságok elfoglaltságát fogja növelni a jövőben.

A LIGA Szakszervezetek szövetségének hovatovább létkérdés, hogy megnyugtató egyezséggel záruljanak az ágazati vagyontárgyalások. Mint

ismeretes az 1993. évi üzemi tanács választások az ágazati vagyon használati jogára nyújtottak támpontot, míg a vagyon végleges megosztása 1995.

Ár-bér megállapodás:

Központi önkontroll

A TGM (Társadalmi- Gazdasági Megállapodás), ahogy a LIGA szakértői előre megjósolták, nem jött létre. Nem azért, mert nem akartuk. De az alkut kötő felek nem voltak abban a helyzetben, hogy megalkudjanak egymással. A kormány egyoldalú alkut szeretett volna – a szakszervezetek a bérharcban fogják vissza magukat – és cserébe nem ígért semmit.

Most, az 1996-os költségvetés előtt úgy látszik, újra elővették ezt az ötletet. Úgy tesznek, mintha valami fontos dologról volna szó, ám a valóságban csak manipulálják a közvéleményt. Tudniillik az alkunak nincs tartalma. Nem született még megállapodás az Érdekegyeztető Tanácsban se adóról, se TB járulékról, se más, az életszínvonalat alapvetően érintő kérdésekről. Márpedig ezek nélkül az egész ár-bér kérdés csak arra jó, hogy elvonja a figyelmet a lényeges kérdésekről. A LIGA álláspontja szerint nem születet megállapodás árakról és bérekről, úgy, hogy előtte az adó és tb járulék kérdéseiről ne állapodnánk meg.

(Folytatás a 7. oldalon)

Szövetségi Tanácsról, Választmányi ülésről

írni nem éppen élvezetes feladat. Nem azért, mert nincs elég mondani-való – az szerencsére akad – hanem mert sokszor nehéz megítélni, hogy éppen mi az, amit a Harsona olvasói nem tudnak, vagy mi az, amire éppen kíváncsiak. Itt van például az október 12-i Szövetségi Tanács és a másnapi Választmány. Vajon mely téma fog untatni benneteket és melyik hiánya esetén mondjátok majd, hogy már megint szükös a tájékoztatás? A szövetségek tanácskozását mi más vezette volna be, mint a Nyugat-Dunántúliak javaslata és gondjai: mi van a pályázaton elnyert pénzükkel, hogyan tovább, mi lesz, mi legyen a területi szövetségek sorsa? Ha kellenek, meg kapják-e a LIGA székházai-ból származó hozam (itt van aki bevételről, van aki eredményről beszél 50 százalékát)? A Nemes Lajos (Dél-Zala) által felvetett kérdésre Kosda Béla ügyvezető elnök reagált. Állástfoglalt amellet, hogy a területi szövetségekre továbbra is szükség van – „ez nem vita téma”. Javasolta azonban, hogy a támogatás módját és mértékét az 1996-os költségvetés tárgyalásakor döntsék el, még pedig oly módon, hogy az egész szövetségi tá-

évre halasztódott. Már 1993 után sem voltak könnyű helyzetben a LIGA és más független szakszervezetek képviselői, nem véletlen, hogy a legtöbb esetben pénzben fizetett megváltásban egyeztek ki a felek. Ezek az általában kis összegű megváltások egyszerre biztosították a pénztelen kisebb szervezeteknek a működési költségeket a következő választásokig, és tartották életben a „nem fog változni semmi” illúzióját a tradicionális ágazatok tisztségviselőiben. A valóságban azonban semmi sem olyan szép, mint elgondolva. Mindkét oldalon törtétek visszaélések. Az egyik „független” szakszervezet – nem LIGA tag – az 1993-as pénz felvétele után feloszlott, az ágazatok némelyike pedig hiába írta alá a megállapodást, később nem, késve, vagy nem teljes összeget fizetett. A LIGA Vas- és Fémipari Szövetsége például e hónapban nyerte meg első fokon azt a pert, amelyben sérelmezte, hogy a Vasas Szakszervezet egyszerűen szabotálta a neki járó összeg második részletének az átutalását. (Folytatás a 3. Oldalon.)

mogatást foglalják rendszerbe, azaz épüljön bele a költségvetésbe. Legyen ilyen fejezete a költségvetésnek, a választmány döntsön arról, hogy mennyi pénzt lehet, kell erre a célra fordítani és alakítsák ki a kritériumokat minderről a területi és szakmai szövetségek közösen. Határozzák meg, hogy mi alapján, s mely szövetség mennyi pénzt kap százalékosan. A szövetségek az éves terv elkészítésekor azonban ügyeljenek arra, hogy – miután a központi pénztár is havi bontásban jut pénzhez, ők is azonos gyakorisággal számolhatnak a megfelelő összeggel.

Némi vita bontakozott ki arról, hogy meg lehet-e előre mondani, hogy mennyi pénzről van szó – magyaráz, mekkora összeget lehet szétosztani – de aztán, talán érthetővé vált, hogy nem „osztogatásról” van szó. Fel kell mérni az igényeket és meghatározni a lehetőségeket, s a szükös körülmények közepette csak ezek után lehet és kell eldönteni, hogy mennyi az annyi.

Többször szóba került, hogy pályázati, illetve kölcsönkérő levelekre a LIGA Elnöksége nem adott időben, vagy egyáltalán választ. A válaszok –

Szövetségi tanácsról, választmányról...

(folytatás az első oldalról)
a tanácson és másnap is a választmányon – meglehetősen azonosak voltak. Az időbeni válasz elmaradásáért a LIGA Elnöksége elnézést kért. A pályázaton elnyert pénzt – ahogy az a másnapi választmányon kiderült – azóta átutalták. S ha már a másnapi tartunk – a levelekre adott válaszokkal nemcsak az Elnökség szokott adós maradni. Több ÜT választásban résztvevő szervező, illetve a szervezőt támogató, javasló szövetség is az előbbieken leírtakhoz hasonló „feledékenységben” szenved.

Néhány hozzászólás alapján feléledni látszott a területi, vagy szakmai szövetség vita, de aztán mindenki számára kiderült, hogy nem erről van szó. Amiben mindenki érdekelt: az az eredményesség, hogy legyen értelme annak, hogy a LIGA-hoz tartozik. S mint Fűrész Ferenc ügyvezető elnök beszámolójából kiderült: éppen az eredményességet mérni a legnehezebb. (Hogy az ÜT-KT választásokon milyen eredményeket ért el konföderációnk, arról előző számunkban olvashattatok.) Az ÜT választásokon való részvétel értékelésével – értsd: hány forintot ér egy szervező munkája? – a megbízott és az értékelésre felhatalmazott ügyvezető elnök szerint ugyanis a szervező munkatársak által készített munkanaplók vagy nem érkeztek be, vagy értékelhetetlenek. (Betekintésre minden LIGA tag számára rendelkezésre állnak.) Így, javaslata szerint, az eredményes munka díjazására szánt pénzt a szervezőket kijelölő szövetségek számára kell átutalni, oda, ahol napló nélkül is el tudják dönteni, hogy e munka díjazására, vagy másra érdemes e pénzt fordítani. E döntésről, amire a szövetségek Fűrész egyébként korábban felhatalmazták, a Tanács ülésén és a választmányon is vita folyt. Volt aki úgy vélte: az eredmény mérhető. Össze kell hasonlítani az előző választás eredményeit a mostaniakkal, s a különbség önmagáért beszél. Mások azt mondták: náluk, már nem volt kit beszervezni, rábeszélni. Hogyan lehet egy 90-100 százalékos győzelemre rátenni egy lapáttal? A Választmány, másnap - végül is Fűrész eredeti javaslatát fogadta el 35/22 arányban.

Amiben igazából az az érdekes, hogy a döntés ellen szavaztak a nagy létszámú vasutasok, akik ezúttal alulmaradtak.

A Szövetségek Tanácskozásán felmerült javaslatra – mely szerint minden elnökségi tag valljon szint: óhajt-e, szeretne-e elnök lenni (mert, hogy a LIGA nagy többsége szerint a szervezetnek elnökre és nem elnökségre van szüksége), Fűrész Ferenc a nyilvánosság előtt kijelentette, hogy nincs szándékában. (Ugyanezt hallottuk már vidéki útjain néhányszor Kovács Jánostól. A többiek még nem nyilatkoztak.) Szóba került a szövetségi ülésen a Zala-megyei szövetség, azaz „Horvát Józsi” ügye is. Ugyanis van egy Horváth József nevű úr, aki a LIGA Zala-megyei főnöke volt – vagy, ha van ilyen szövetség, akkor most is az. A szövetséget bejegyezte a bíróság, tagszervezetei a LIGA tisztségviselői szerint azóta elfogytak, tagdíjfizetés megtagadása miatt kizárták, stb. Azonban Horváth József a „nagy” LIGA ellenében a mai napig működik, s a „nagy” LIGA által

Az Országos Választmány döntése: Küldöttgyűlés 1996. április 19-20-ig.

elfogadott szervezetek helyett LIGA-ként lép fel a megyében, szerepel a lapokban. A per évek óta tart, s ha igaz, akkor néhány alapos formai ok – nem volt lehetősége a védekezésre – helyretétele után végre lezárulhat. (A választmány helyre tette a dolgot. Az alapszabály-ellenes működés miatti kizárást – a megfelelő bizonyítási eljárás után – megerősítették. Horváth József időben értesítést kapott, így védekezhett, cáfolhatott volna. Az a tény, hogy adott időben más elfoglaltsága volt, nem nyújt felmentést. A Kizárás, tudniillik, nem a személyére vonatkozott. Márpedig egy tagszervezet, vagy szövetség mely adott esetben felszólított egynél több tisztségviselővel kell, hogy rendelkezzen.)

További téma volt a LIGA vagyosnának hasznosításáról készített tanulmány – melynek elkészítésére az előző választmány adott megbízatást. Illetőleg valami készült, de az értékelések alapján e valami kevésnek bizonyult. A több változatban is megtekinthető – kinek, melyik jutott – anyag szerint a székházak kezelése

nem gazdaságos. Megoldás: eladni, befektetni. Hogy van-e más lehetőség, hogy nem felelőtlenség-e eladni ingatlant, miközben az ingatlanpiac pang, stb. – ez valahogy kimaradt a tanulmány szerzőinek érdeklődési köréből. Ami biztos, hogy se a Szövetségi Tanács, se a választmány nem értékelt pozitívan a leírtakat. A leg-hozzáillőbb megfogalmazás szerint is: nem ez volt a feladat. S talán nem véletlenül határozott úgy a Választmány másnap, hogy e tanulmányért pénz nem jár, a feladat viszont kiadandó: (még ha sokba kerül is) független szakértőknek.

A 13.-i – ráadásul péntek – választmány: az újságíró számára, némileg unalmasan indult. H.J. volt a napirenden. H.J. ügye után végre komolyabb ügyekkel foglalkoztunk. Mint például – Gaskó István (VDSZSZ) kérdezte – a kimutatott költségek között vajon ott vannak-e azok a tételek, melyeket a központ, vagy valamelyik elnökségi tag használt fel? S biztos-e, hogy minden áron el kell adni a székházakat, mert az elemzésből (tanulmány) ez tűnik ki. A válaszból kiderült, hogy az említett költségek a hasznosítás szempontjából nem számottevőek. A pénzügyi veszteségeket elemzve kiderült, hogy sokat vesztettünk azon, hogy más konföderációktól eltérően, mi nem szüntettük meg székházainkban a művelődési házat és a könyvtárat. A választmány vita után – ezek eredményéről (lásd a minden szervezetiünk részére megküldött határozatokat) döntött a jövő évi rendes (végre nem rendkívüli) küldöttgyűlés céljairól és időpontjáról, melyekben némi értelmezési vita után – mindenki azt szeretné, ha minél hamarabb és minél jobban előkészítve lenne – a többség egyet tudott érteni. Érdemes kiemelni azt a tényt, hogy az elnökség javaslatát elfogadva a konföderáció az elmúlt két évről vár beszámolót, de hét évet kíván áttekinteni! Az ÉT-ben résztvevő delegáció felhatalmazást kapott arra, hogy az ár-bér tárgyalásokon részt vegyen, illetve azokról kivonuljon, ha úgy itéli meg, hogy a részvételnek már nincs téje – mert például a kormány a reálbér csökkenésről óhajt megállapodni. Tárgyalunk, mert tárgyaláspártiak vagyunk, de csak akkor, ha van miről, s ha nem a munkavállalók bérére-börére megy a játék.

teőke

A nullamegoldás

(folytatás az első oldalról)

Az egyezség ára

Mindazonáltal a birtokon belüli szövetségek sincsenek könnyű helyzetben. Azon túl, hogy nehéz megválni a megszokott vagyontárgyaktól, több buktató is nehezíti a megállapodásokat. Az ingatlanvagyony egy része állami tulajdonban van, vagy a telek állami illetőségű, a vagyoni érték alapjául pedig – méregdrága vagyonfelmérés híján – legfeljebb a könyv szerinti értéket lehet alapul venni. A könyv szerinti értékek pedig évekkal ezelőtti, mára már megmosolyogtató értéket képviselnek – a forgalmi értékük huszad, rosszabb esetben ötvened részét. Ráadásul a könyv szerinti értékbecslések sem egy időben készültek. Tényleges vagyonfelmérésre egyik félnek sincs pénze, így a vagyontárgyalások egy részénél nem csodálkozhatunk azon, hogy a résztvevők imaginárius számokkal dobálóznak, vagy például megpróbálják meghatározni 8 különböző rendeltetésű és értékű épület 4, 289 százalékát...

Mindeddig három ágazatban koccinthatnának az érdekeltek a sikerre, azonban korántsem bizonyos, hogy e kellemes zajba nem vegyülne az üvegsörömpölés melléköngéje. A volt *művészeti ágazatban* az összes, nem Művészeti Szakszervezetek Szövetségéhez tartozó szakszervezet csupán 3,29 százalékot ért el, ennek is a nagyrésze ugyanabba az MSZOSZ-be tartozik, mint a MSZSZ. A nagyrész ezért lemondott a neki járó részről, illetőleg tudomásul vette, hogy tulajdonos, de a vagyona kezelésével továbbra is az MSZSZ-t bízta meg. A Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete és a Színházi Dolgozók Szakszervezete pedig kétszáznyolcvanezer forintért cserébe

minden további vagyoni részesedéséről lemondott.

A *Textilipari ágazatban* a felek ötmillió forint pénzbéli megváltásban egyeztek meg, amit a volt SZOT-os szervezet egy év alatt, három részletben, kamatok nélkül egyenlítő ki a Munkástanácsok és a LIGA szakszervezetei számára. A ligás Csapkegyári Dolgozók Független Szakszervezete és a Glovita Független Szakszervezet az üzemi tanács választásokon 2, 7 százalékot ért el.

Végül megegyezés született a *Helyiipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezete* vagyonának megosztásáról is, olyformán, hogy a választásokon eredményt elért szakszervezetek szavazataik arányában tulajdonosokká váltak és ilyen arányban viselik a tulajdonuk terheit valamint viselik a felmerülő költségeket. Sajnos erről a megállapodásról több, kisebb szervezet aláírása hiányzik, így nem valószínű, hogy ezt a megállapodást a VIKSZ szentesíteni képes – ehhez ugyanis törölni kellene mindazon szervezeteket, akik ezeken a tárgyalásokon nem feleltek meg.

*

Mindez szép és jó – ha nem vesszük figyelembe azt a kis szépségtapaszt, miszerint a megkötött megállapodások mindegyike könyv szerinti értéken kötött, tehát nem a valós forgalmi értéket vették figyelembe a szakszervezetek. Figyelembe véve, hogy ezekben az ágazatokban a független szervezetek csak néhány százalékos eredményt értek el minden bizonnyal belátták, hogy nincs akkora súlyuk, hogy jogos követeléseiket ténylegesen érvényesítsék. Így a sikert drágán adták – épp azzal, hogy őket magukat olcsón fizették ki.

Egyezségtelenítéseiteket

Ott viszont, ahol nagyobbak a függetlenek eredményei, erősebbek a szakszervezeik is. Így képesek arra, hogy megpróbálják érvényesíteni a jogos érdekeiket. A sikert viszont nem adják könnyen. A *LIGA Építőipari Szövetsége* már a választásokon elért százalékok ügyében is kényszerűen a bírósághoz fordult, hogy peren kívüli eljárásban állapítsa meg a szavazatok számát (a LIGA 4,44 százalékos eredményt állít, az ÉFÉDOSZ pedig 3,5 százalékot). A gondokat tetézi, hogy Építő és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének Szövetsége a zalaegerszergi székházát a VIKSZ IT hozzájárulása nélkül adta el – 14 millió forint értékben – az MSZOSZ-nek, tagdíjtarozása rendezésének fejében. Ez pedig törvénytelen, így a ligás szövetség a bírósághoz fordult az adásvételi szerződés felbontása érdekében is.

A *vasúti ágazatban* a megállapodást igencsak nehezíti, hogy a Vasutas Dolgozók Szabad Szakszervezete „véletlenül” négy, átlag 20 M forint értékű ingatlant fedezett fel, amelyek nem szerepeltek a Vasutasok Szakszervezetének vagyonbevallásában! Zárójelben: a vasutasoknál is gondok jelentkeztek a vagyonhasználati megváltás időarányos átutalásával, így feltételezhető, hogy a vagyonmegosztás itt sem lesz könnyű és gyors.

Végül a *LIGA Vas és Fémipari Szövetsége* is a bírósághoz fordul, mert a Vasas Szakszervezet többszörös írásbeli kérés és a törvény rendelkezései ellenére nem hajlandó megkezdeni a tárgyalásokat a vasas vagyon megosztásáról.

A szövetség helyzetét tovább bonyolítja, hogy az ágazati vagyon néhány ingatlanát 0 forintos könyv szerinti értéken tartják nyilván... Potom néhány irodaház, telek, stb. Ennyi pénzünk még nekünk is van – gondolhatnánk, és ennyi lesz a ligás vasasoknak is.

Kozák László

Egészségügyi helyzetkép

Apokalipszis most

Hogy az egészségügy csődben van az évek óta téma, de úgy látszik még mindig senki nem veszi elég komolyan. A teljes leépülés pedig ma már nem fenyegető veszély, hanem valóság. Erről tárgyaltak a LIGA Egészségügyi Szövetsége elnökségének legutóbbi, szeptemberi ülésén is. Az elnökség tiltakozó levelet fogalmazott meg a minisztérium, a parlament és más fórumok részére. Gond van a besorolásokkal, az A1 kategória minden megállapodás ellenére egyre messzebb kerül a minimálbértől, folynak a leépítések. A kórházak privatizációja átgondolatlan, a közalkalmazotti státusz leadásával az a kis védettség is megszűnik, ami eddig még megvolt. A tb. járulék emelésével és az adózás bevezetésével fokozódik a szakdolgozók ellehetetlenülése és kényszerű elvándorlása. A LESZ elnöksége a tiltakozások mellett folyamatosan keresi az együttműködés lehetőségét a többi egészségügyi szakszervezettel, elsősorban a „nem reprezentatívokkal”. A „reprezentatívoknak” hívott, az ÚT választásokon 48 százalékot szerzett szervezet ugyanis nem nagyon méltatja figyelemre a többieket, ahogy nem zavar-

tatja magát attól a tényről sem, hogy hiába reprezentatív, a dolgozóknak csak kevesebb mint fele szavazott rájuk. A LESZ elnöksége szerint az országos érdekvédelem egyáltalán nem működik, a helyi pedig reménytelen helyzetben viaskodik az országos intézkedések helyi leosztásával. A LESZ nagyobb képviseletet kíván az egészségügyben dolgozók számára a LIGA-n belül is. A KT választásokat értékelve megállapították: az előző választási eredményeiket tartani tudták, annak ellenére, hogy a LIGA váltsága nagy létszámú szakszervezet lévén többek között őket érintette mélyrehatóan. **Választási eredmények az egészségügyben:** LESZ 1,23; EDDSZ 48,09; MSZOSZ 7,5; Mentő 2,8; ÉSZT 2,79; Vasutas 1,12; MÁV kórház 0,55 százalék.

Az elnökségi ülés után néhány nappal a tévében Gácsi Judit, az EDDSZ ügyvivője beszélget a riporterrel arról, hogy megszűnt az üzemi alapellátás és az üzemek vezetői, tulajdonosai, csak most ébrednek rá arra, hogy 3400 dolgozó átsorolásáról van szó, hogy az elbocsátásukra nincsen pénzük, de az is kínos, hogy ezentúl mindenféle járulékot kell fizetniük a dolgozók után. Feltéve, ha megtartják őket. A társalgás békés, nyugodt, az EDDSZ ott van az érdekegyeztető fórumokon. Mi lenne, ha nem lenne ott?

Teőke

Nyomdászszervezet

Az október 13-i választmány két másik új szervezettel együtt immár a LIGA tagjai között köszöntötte a dombóvári Engel János József független nyomdász szakszervezetet. Király István elnököt kérdeztük arról, milyen okai voltak az új szakszervezet létrejöttének.

– A „klassziukus” szakszervezet nem képviselte megfelelően a munkavállalók érdekeit, és ezt nem tartottuk kielégítőnek – különösen akkor, ha a nyomdász szakszervezeti hagyományokra tekintünk. A régi szakszervezet a bértárgyalásokon például minden vita nélkül elfogadta a vállalat által felajánlott 10 százalékos béremelést. Úgy ítéltük meg, hogy ez a 10 százalék, figyelembe véve, hogy a cégnél két éve nem volt bérfeljelzés, szinte semmit nem jelent...

Annak érdekében sem tett semmit a régi szakszervezet vezetése, hogy a vállalat bizonyos egységei ne kerüljenek leépítésre, holott mindenki tudja, hogy az egyik legkifizetődőbb tevékenység a nyomda, egyre másra alakulnak meg a kis nyomdák. Ugyanakkor az a technikai, műszaki, emberi háttér, amivel a Pátria nyomda és annak dombóvári gyáregysége rendelkezik előnyt jelent a nyomdák közötti versenyben. Ennek az elherdálását látjuk a vezetőség és az erre bólogató szakszervezet közelmúltbeli lépéseiben.

A létszámunk 170 fő, a korábbi 300-al szemben, ennek az 50 százaléka lehet még „szosz”. EJJSZ célja az, hogy megalakítsuk azt a két háború közötti klasszikusan jól működő szakszervezetet, amely a LIGA keretei között létrehozna a nyomdász ágazati szövetségét is.

kozák

Köszönet a tagszervezeteknek!

Az 1995. évi üzemi tanács választások eredményeinek értékelésekor tényként kell értékelni, hogy minden összesítés, táblázat szerint a LIGA érte el a legnagyobb növekedést a választásokon önmagához képest.

Az eredmény önmagáért beszél, hiszen 1993-ban több, mint 260 tagszervezete volt a LIGA-nak, ma alig több, mint 120 tagszervezetünk van. Ez azt jelenti, hogy ahol a LIGA jelen van, ott súlya van, meghatározó szerepet tölt be. Fontos eredmény 1993-hoz képest, hogy a LIGA tagszervezetek több, mint 80 százaléka reprezentatív szakszervezetté vált, és csak az új szakszervezetekre jellemző, hogy még nem érték el a 10 százalékos küszöbértéket.

Azt ajánljuk, hogy az új eredményeket tartalmazó táblázatokat (lásd a HARSONA előző számát) tekintsétek hozzávetőleges állapotnak, hiszen a vitatott szavazások eredményei változhatnak, új helyeken új választások növelhetik az oszlopok eredményeit. Azt kívánjuk, hogy ilyen módon a mi szavazataink nőjenek az oszlopokban.

Végezetül a LIGA Elnökségének véleménye: *a LIGA tagszervezetei központi kampány nélkül, szerény anyagi lehetőségek mellett is kitűnő eredményt értek el. Meggyőződésünk, hogy minden tagszervezetünk aktivistái a kampányidőszakban hatalmas munkát végeztek, s ezért KÖSZÖNET jár nekik.*

Legyünk büszkék eredményünkre, és tartsuk meg ezt a lendületet, hogy meginduljon a LIGA növekedése és erősödése!

Kovács János

Idősek világnapja

Végrehajtás és érdekvédelem egy gyékényen

Az Idősek Világnapja alkalmából szeptember 30-án rendezett ünnepségre kaptunk meghívót, melyre a Magyar Köztársaság kormánya és a Nyugdíjasok Országos Képvisellete (régi nevén Nyugdíjasok Kamarája) hívott meg. Ünnepi beszédet mond – állt a meghívóban – Horn Gyula miniszterelnök, valamint Tisztelet és Számvetés címmel Knoll István, a Nyugdíjasok Országos Képviselétének elnöke.

Rendhagyónak ígérkezett az ünnepség. Kezdvé ahogyan egy gyékényre került a megszorításokat kigyaláló és szorgalmazó kormány és az önmagát a nyugdíjasok legfőbb érdekvédelmezőjének tartó Kamara? A kérdés akár költői is lehetne. A sajtó ugyanis előző nap közölte, hogy Szabó György népjóléti miniszter Pro Caritate emlékérmét adott át Knoll Istvánnak, a kamara elnökének, és szintén a Kamarához tartozó Bleyer Jenőnek, a Magyar Nyugdíjasok Egyesületeinek Országos Szövetsége elnökének, aki egyben országgyűlési képviselő is, mint ismeretes, szocialista pártlistán jutott be a parlamentbe. Hogy pontosabb legyen a kép: a Kamarának több szövetség, szervezet tagja, miként az MSZOSZ nyugdíjas részlege is. A rossz nyelvek szerint a Kamara is az MSZOSZ-hez tartozik.

Illatozó húsok, sütemények

A BM Duna Palotában, a színházteremben zsúfolásig megtelepítettek padok között jött be a színpadi mikrofonhoz a miniszterelnök. A nyugdíjas közönség kitörő tapsal fogadta. A miniszterelnök üdvözölte a hallgatóságot, majd a többi között elmondta, hogy félresöpörte a koalíció útjából az akadályokat. Áttért a nyugdíjasok helyzetére: „Megértem – kezdte – a nélkülöző nyugdíjasok keserűségét, de fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a kormány tartotta magát a tör-

vényhozók döntéséhez, és a nominálbérek növekedésével összhangban tartja karban a nyugdíjakat. A kormány ugyanakkor nem nyugodhat bele abba, hogy idős emberek nélkülözzenek. Változásakor lehetséges, ha növekszik a gazdaság teljesítménye”. Knoll István beszédében a kamara és a kormány jó együttműködését hangsúlyozta, és azt is, hogy nem jóságosnak, hanem tisztességesnek kell lenni, valamint, hogy a tiszteletet mindenki megérdemli.

A beszédek kulturális műsor követte. Volt kedves gyermekkórus, tahitótáncos iskola citerazenekar, népviseletbe öltözött bagyi és mezőhelgyesi népi együttes, a kitűnő Pest megyei szimfonikus zenekar, és még sok más műsorszám. A műsor után az érdekvédelmi harcokban megfáradt idős emberek a szomszéd teremben megterített asztaloknál a sütek, torták, borok, sörök elfogyasztása után kortyolgatva emlékeztek a régi szép időkre.

Ki védi a nyugdíjasokat?

Látszatra minden szép volt és kegyes. Így dukál. Így volt több évtizeden át. Valójában azért volt csak látszatra szép, mert a kedves szavak, tapsok mögött ott volt és van egy másfajta realitás. A hallgatóság, melynek többsége a szakszervezetből került nyugdíjba most a mozdulatlanság megtestesítőjét akarta látni a miniszterelnökben, aki a koalíciós akadályos lekövetésével nemcsak a kormányzati munkát könnyítette hanem megnyitotta a kaput a piacgazdaság kiépítésének gyorsítása előtt is. Ez pedig kimondatlanul is a nyugdíjasok terheinek növekedését jelenti. Könnyű azt mondani, hogy jóságosnak, hanem tisztességesnek kell lenni. Hol a tisztesség? Évente 300-400 ezer nyugdíjas igényel tüzelőutalványt. A téli tüzelőt régebben így biztosították ma-

guknak a rászorulóknak. Az összeg – az utalvány ára – változatlan, 2400 forint. Ma a nyugdíjas ezért egy mázsa német brikettet kaphat. De ott van a gyógyszerek körüli manipuláció. A társadalombiztosító arra hivatkozik, hogy nincs rá pénzügyi fedezete. Eközben több mint 2000 milliárd forint a kintlévősége, melynek legnagyobb tétéleivel állami vállalatok tartoznak. A privatizálás kapcsán olyan külföldiek diktálják a gyógyszerárakat, akik a saját lakosságuk jövedelme alapján kalkulálnak. Külön tétel a villany, a gáz árának növekedése, s mint a hírekben következtetni lehet, 1996 január elsejétől rendszeresen emelkednek a lakbérek. Olyan javaslat is elhangzott, hogy a jövőben a nyugdíjakat is bevonják az adórendszerbe.

A LIGA Nyugdíjas Szervezeteinek Országos Tanácsa minden eddigi biztatás ellenére – a LIGA alapelveihez hűen – megőrzi függetlenségét, nem csatlakozik semmilyen országos szövetséghez vagy más nevű szerveződéshez. Változatlanul folytatjuk ingyenes szolgáltatásainkat a nyugdíjelőkészítő és társadalombiztosítási tanácsadásban. Városi és falusi szervezeteinket – ha gazdaságilag nem is tudjuk őket hathatósan támogatni – abban segítjük, maguk olyan rendszerét dolgozzák ki a szolidaritásnak, amely minden rászoruló nyugdíjossal törődik, és ha szükséges, akkor segíti. Illúzió lenne a két és fél milliárdnyi nyugdíjas egységes fellépéséről beszélni, de az nem elérhetetlen cél, hogy minden nyugdíjas a maga helyén politikai tényezővé válhat, ha azokat támogatja, akik nem szólamokkal, hanem tettekkel bizonyítják az idős korúak segítségét.

Így nem kerül – nem kerülhetett – az érdekvédelem és a végrehajtó hatalom egy gyékényre.

*Rehák Ferenc
a nyugdíjas tanács elnöke*

Több szólamban a MOL-ban

Több szakszervezetünk is dolgozik a MOL Rt.-nél. Vannak kisebbek és nagyobbak. Egy dolog azonban biztos: akármelyik szervezethez is tartoznak, elégedetlenek a „hagyományos” szakszervezetek politikájával, gondjuk van a kollektív szerződéssel és a nélkülük kötött béralkuval. Létszámuktól függetlenül úgy ítélik meg: vállalati, pontosabban MOL szinten nem tudják érvényesíteni az akarataikat.

Kocsis Árpádot, a nyolc munkahelyen működő, jelenleg talán száz tagot számláló GODÓF (Gáz- és Olajszállításban Dolgozók Önálló Független Szakszervezete) elnökét még az ÜT választások előtt kerestem meg. Szakszervezetük igen mostoha körülmények között még 1990 decemberében alakult meg. Voltak már többen, de a MOL folyamatos átalakulása, a „tevékenység-kihelyezés és a létszámleépítés” igen rossz hatással volt, van rájuk. Sok munkahelyen dolgoznak, jószerivel csak telefonon tudnak érintkezni egymással. Bár már 1993-ban több helyen reprezentatívok voltak, vállalati szinten nem nagyon, vagy egyáltalán nem törődnek velük, s a konkurens VDSZ (Vegyipari Dolgozók Szakszervezete) sem „ragaszkodik” a részvételükhöz a különböző tárgyalásokon, a döntések során pedig egyáltalán nem. A széttagoltság és a folyamatos átszervezés, valamint az, hogy nem tekintik partnernek őket, a munkájuk, sőt általában a szakszervezeti munka ellen hat. A nehézségek ellenére indultak és ahol ott voltak, ott sikeresen szerepeltek az ÜT választásokon (3,4; 30,1; 40,8 - százalék), eredményeikkel hozzájárultak a LIGA „MÓL Vegyész” szinten elért 12,9 százalékos eredményéhez. Továbbra is gondjuk azonban a reprezentativitás vállalaton belüli értelmezése, az, hogy mennyire kapnak szerepet, vagy egyáltalán belelátást a kollektív döntésekbe, s továbbra is átláthatatlan számukra a privatizáció előtt álló MOL vállalati felosztása. Kocsis sajátos elképzeléseket táplál a szakszervezet feladatáról és működéséről. Véleménye szerint itt az ideje, hogy létre hozzanak egy országos ágazati bértáblázatot, s alapértéknek tartja, hogy a béreket ne elsősorban a munkaadók, hanem az emberi megélhetés szempontjából vizsgálják.

Olajosok

Hajzer Barnát, Hasznosi Gyulát és Hegedűs Andreát, az ÜT választáso-

kon 40,8 százalékot elért OMSZ (Olajipari Munkások Szakszervezete) vezetőit a választások után, Százhalombattán kerestem fel. A több mint félezer tagot számláló szervezet két éve alakult, s hasonló okok miatt – a régi szakszervezet rosszul működik, a dolgozók akarata elvész a vállalati struktúrában, stb. – mint az előbbieik. Ők szerencsésebbek, abból a szempontból, hogy nincsenek helyileg annyira szétszórva. Megalakulásukat, annak idején elvileg mindenki támogatta, a valóságban, helyben, személyes megtámadatásként fogadták az új érdekvédelmi szervezet megjelenését.

15-ből 10 marad

A dolgozók között sikeresek, népszerűek, de sokan félnek nyíltan szívtvallani: a sorozatos átalakulás és a küszöbön álló privatizáció miatt ugyanis könnyen az utcán találhatják magukat, s speciális képzettségükkel ugyan hol, másutt találnának munkát? A százhalombattai finomító kéggallérosait tömörítő szakszervezetet jelenleg több dolog is zavarja. Egyrészt: az általuk csak félig-asszisztált – akkor még nem voltak vállalati szinten reprezentatívok – kollektív szerződés és bérmegállapodás „be nem tartása”. A vállalat vezetői a szerződés megkötésekor azt sugalmazták: „*van itt 15 százaléknál több pénz is, egyelőre azonban fogadjátok ezt el!*” A ligások már akkor is az inflációkövető béremelés mellett voltak – annál is inkább, mivel sorban szüntenek-szünnnek meg a különböző juttatások, kedvezmények –, ám a döntésben nem volt szavuk. Méginkább elfogadhatatlan tehát a számukra, hogy a 15 százalékból idővel év elején 10 százalék lett – azzal, hogy öt majd később jön. Majd az öt később négyre változott, s az sem ideai béremelés lesz, hanem differenciáltan szétosztható mozgóbér, ami majd jövőre alapbéresíthető. Hajzerék attól félnek, hogy az ideai maradványból

juttatott négy százalék alapbéresítését, majd jövő évi béremelésnek tartja majd a management, s nem értenek egyet a „differenciált” elosztással sem. Úgy vélik 30 százalékos béremeléssel lehetne kiegyenlíteni az inflációt és a szociális kiadások lefaragását. Azt akarják, hogy a MOL komolyan foglalkozzon – főleg a privatizáció idején - a „kis szervezésekkel”. A feladatok racionalizálása közben elszéledtek például a karbantartók, egy káefté foglalkozik a szállításokkal – miközben a megmaradók teendői, felelőssége növekszik. Amiért cserébe „természetesen” semmilyen juttatás nem jár. Gond, hogy mi van a „kis szervezettekkel”, s gond, hogy mi lesz azokkal, akik ezután kerülnek sorra. Követelik, hogy a cég tartalékoljon pénzt, arra az esetre, ha a leépítések lesznek, melyek miatt esetleg többeknek új munkahelyre lesz szükségük. Az olajiparban a speciális képzettség miatt nem könnyű, olykor lehetetlen elhelyezkedni. Legyen pénz új munkahelyekre, átképzésre – kéri a független szakszervezetek.

A benzin is elpárolog

A technológiáról, szervezetségről, létszámról készített profi tanulmány sok esetben hasonló eredményeket hozott, mint amit a szakszervezet is képvisel. Ők is tudják, hogy vannak még kiaknázatlan tartalékok. Úgy vélik azonban, hogy mivel a vállalatonál az átlagkereset mindössze 43 ezer forint, s mivel a vállalat költségeinek a bér mindössze 4-5 százaléka, talán nem éppen itt kellene megkezdeni a spórolást. A béreken való látszólagos megtakarítás épp az ellenkezőjét eredményezheti, mint amit várnak tőle. Az alacsony bérek és a létbizonytalanság miatt a munkamorál máris a béka feneké alatti. Milliós lopások történnek, dül a korrupció. Néhány hete egy uszálynyi benzin, pár napja 60 köbméter benzin „tűnt el”, s a munkahelyi közösség épp hogy nem tapsikolt az eseménynek. A munka-

morál efféle romlása, ami egyértelmű összefüggésben van az alacsony bérekkel, egyre inkább a technológiai biztonság rovására megy, s egy ilyen munkahelyen ennek beláthatatlan következményei lehetnek. Az ÚT működéséről nincsenek jó véleménnyel. Hiába kérnek adatokat, ha a vállalat vezetői úri kedvük szerint könyveltek el az eredményeket. Hogy az utóbbi valóban így van-e, azt nem tudják, de egy dolog biztos: három igazgatósági tanácskozáson háromféle adatot hallottak eredményről, nyereségről, veszteségről. S nem szeretnék, ha a kormány által kinevezett új főnök miatt a cég felrúgná az

amúgysem túl bőkezű kollektív szerződést, s ha burkoltan is, de végrehajtáná a kormány – „központi bérszabályozás nincs, ajánlás van” – ajánlását, miszerint 10 százaléknál magasabb béremelés nem lehet 1995-ben. Hajzerék egyébként azért jöttek a LIGÁ-ba, mert úgy vélték, hogy ez a legfüggetlenebb szakszervezet, ez az a szakszervezet, amelyik „nem fekszik le a kormánynak” és főleg ez az a szakszervezet, amely hagyja működni a szervezeteit. Jó néven vennék azonban, ha a LIGA vezetői belső harcok helyett a konföderáció arculatának alakításával foglalkoznának. Lehet, hogy igazuk van? *Teőke Gábor*

Ár-bér megállapodás

(folytatás az első oldalról)

A LIGA nem hajlandó reálbércsökkenésről tárgyalni, minimumnak tartja a reálbér értékének megőrzését. A kormány gazdaságpolitikájába – adó, tb, stb. – minimum négy százalék reálbércsökkenés van beépítve, és akkor még nem is számoltunk az inflációval és egyebekkel. Véleményünk szerint ár-bér tárgyalásoknak akkor van értelme, ha nulláról indulunk, vagyis figyelembe vesszük a munkavállalókra zúduló összes terhet, és ehhez képest próbálunk alkut kötni. A megállapodás ellen szól, hogy a megállapodni kívánó felek nincsenek abban a helyzetben, hogy garantálni tudnák: be tudják tartani, amiben megegyeztek. A Kormány „balkezésként” működő MSZOSZ ár-bér javaslata szerint például a kormány központi önkontrollal képes befolyásolni a fogyasztói árakat. Tapasztalataink sajnos azt bizonyítják, hogy ez ma már nem megy nekik. A Kormány – egyébként igen helyesen, végül is piacgazdaság vagyunk, vagy mi a szösz – még a saját tulajdonában levő cégekre se tud közvetlen befolyást gyakorolni: lásd.: vasút. Az MSZOSZ kormány-sugallta javaslata az önkormányzatok önkormányzatát is evidensnek veszi – ami több, mint nevetséges. A Kormány e szférára képtelen ilyen módon hatni. A „legnagyobb” szakszervezet javaslataiban sok helyen találkozunk kipuozott részekkel – itt kellene például az önkormányzatok konkrétumaiban megállapodni – ami nagyon konstruktívnak tűnhet. De ki képes vállalni a felelőséget, hogy a beigért számokat

– például mekkora lesz a lakbér – tartani fogja?

Ugyanígy gond van a vállalkozókra vonatkozó részekkel is. Ők ugyan a kormánynál sokkal hatékonyabban tudnak hozzájárulni az árakhoz, de azok szabályozására, alakítására nincsenek sem eszközeik, sem felhatalmazásuk.

A minimálbér inflációt követő emelése jó ötlet, egyetértünk vele. Azonban érvényes és hatékony minimálbérben 1995-ben sem sikerült idejében megállapodni. Kezdjük itt az alkut 1996-ra. Azzal a javaslattal, miszerint a minimálbér a végzettséggel és nem a munkaerő-piacon betöltött hellyel van összefüggésben, ezúttal sem tudunk mit kezdeni. A bérkirámlás mértékére vonatkozó javaslattal ugyanakkor egyetértünk, ámbar az idén nem valósult meg a tavalyi terv, ráadásul ennek a problémának a megoldására már van működő mechanizmus. Emiatt nem kell ár-bér megállapodást kötni. Nem érhető, illetve csak a SZEF – MSZOSZ összehozással magyarázható, hogy a „nagy” szakszervezet miért csak a költségvetés egyes rétegeinek a béremelését tűzi célul, s miért nem foglalkozik a többiekkel?

A LIGA szerint van miről tárgyalni, amennyiben az ár-bér megállapodást nem emeljük ki – t.i. nem kiemelhetjük – a kormány gazdaságpolitikájából. Ha a Kormány az ár-bér megállapodást például összekötné a GDP (nemzeti össztermék) növekedésével, vagyis, ha az egész gazdaságpolitikáról lenne hajlandó tárgyalni – partnerek lehetnénk.

T.G.

Nemzetközi segítség

Az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) szeptember 20 és 27-e között Warsóban rendezte meg a VII. Regionális konferenciáját. Ez volt az első, melyet eltérően az eddigi gyakorlattól eltérően nem Genfben, hanem egy CEET (Közép és Kelet Európa) országban tartottak. Ráadásul ez a rendezvény volt az első a berlini fal leomlása óta. A helyszín kiválasztásával többek között kifejezésre juttatták az elismerésüket a lengyelországi átalakulással, fejlődéssel kapcsolatosan is. Egyúttal jelzi a szervezők szándékát, mely szerint a találkozó fő témája a CEET országok bevonása volt az ILO tevékenységébe.

A nyugati tagországok elismerték, hogy a számukra az ILO szabványok már nem annyira fontosak mint a közép-kelet európai országok számára, hiszen az EU-nak saját – sokkal szigorúbb – szabályrendszere van, ezzel szemben a CEET országok még csak az első tétova lépéseket tették meg a piacgazdaság felé vezető úton. A konferencia megállapította, hogy az elmúlt időszakban jelentősen növekedett a kormányok által ratifikált konvenciók száma, habár néhány ország még hátul kullog a sorban.

A találkozó nem kis eredménye, hogy egyetértés alakult ki a résztvevő országok képviselői között, melyszerint az ILO kelet európai tevékenységének továbbfejlesztése érdekében meg kell erősítenie a budapesti irodáját. A konferencián különleges hangsúlyt kapott a tripartizmus fejlesztése mint a szociális béke fenntartásának és fejlesztésének fontos eszköze – kiváltképpen a közép és kelet európa országaiban. Annak érdekében, hogy a dolgozók ne csak szenvedő alanyai legyenek a társadalmi-gazdasági átalakulásnak, hanem aktív formálói, s ezáltal haszonélvezői is.

Benyó Béla

Évforduló

Munkástanácsok – a BHG Munkástanácsának példája

A szakszervezeti munka és a centralizált gazdaságirányítás kritikájaként 1956 októberétől alulról jövő, üzemi kezdeményezésekre jöttek létre a munkástanácsok. Októberi számunkban a Munkástanácsok történetének a BHG vállalat példáján bemutatott, nem minden tanúság nélküli történetét tárjuk az olvasók elé.

A párt gyári szervezőtitkárnak visszaemlékezéséből kitűnik, hogy az október 23-át megelőző időszakban már teljesen kicsúszott a vezetés a párt kezéből. „... A békekölcsön eltörlése volt a legkevesebb kérdés. Abban az időben is volt lehetőség, hogy az emberek OTP-re vásároltak, de nagyon el voltak adósodva, hogy nem tudtak fizetni, egyhangúan követelték a béremelést és emellett ami még eszükbe jutott, munkaruhát, szociális kedvezményt. Később ez még tovább éleződött azzal, hogy követelték a Munkástanácsot... Ezek a dolgok 23-a előtt már erőteljesen érződtek”

A feszültséget a pártvezetés is érzékelte, és mivel az fel sem merült, hogy a szakszervezet le tudná szerezni ezeket a követeléseket, ezért a régi reflexnek megfelelően munkásgyűlést hívtak össze a kerületben a november 22-én éjjel megfogalmazott határozatok ismertetésére.

A gyűlésen résztvevők egyre radikálisabb követelésekkel álltak elő, aminek az lett a vége, hogy – a tömeghangulatot reálisan érzékelő igazgató engedélyével – közösen vonultak el a tömegtüntetésre. Aznap már nem volt termelés. A dolgozók távollétét kihasználva a párt még egy utolsó kísérletet tett, hogy visszaszerezze a hatalmat, s az elérhető párttagokból megszervezték a gyárőrséget. Ez azonban nem volt sikeres akció, mint ez a gyárőrség későbbi parancsnokának elbeszéléséből kiderül:

„A polgári őrség tagjai elmenekültek és hát így a párttagokból kialakult egy ilyen gyárvédő testület ... s ez a csinált őrség, amit így párttagokból verbuváltak össze, ez is 2-3 nap múlva feloszlott. Akkor elkezdték keresni az ávósokat, keresték a párttitkárokat, s mindenki elszéledt. S ekkor az igazgató jött, hogy kéne va-

lamit csinálni, nem lehet hagyni így a gyárat. Azt mondja, Te ismered a gyárat, Téged ismernek, szeretnek, hát csinálj valami őrséget.”

A megalakulás

Az új gyárőrségben már nem voltak jelen a párt vezetői, így megte-remtődött a lehetősége a Munkástanács létrehozásának. Rácz Sándor a következőképpen emlékszik erre: „1956. október 29-én bementem az üzembe, a Beloiannisz gyárba, hogy fizetésemet felvegyem. Munka az üzemben nem folyt, mintegy 300-an voltunk az egész gyárban. Az udvaron

„A fegyveres ellenállás gyengülésével felértékelődött a Munkástanácsok szerepe...”

hallottam, hogy Munkástanács választás lesz a kultúrteremben. Én is felmentem és valaki felszólalt, hogy engem is javasol az Ideiglenes Munkástanács tagjának... Rajtam kívül még 14 embert választottak meg.”

Ebben a gyárban az igazgató végig a helyén maradt, így nem alakult ki olyan hatalmi vákuum, mint más üzemekben. A Munkástanács megalakulását is elősegítette, mivel azt gondolta, hogy ez stabilizáló tényező lesz az üzem életében. Az igazgató aktív szerepe miatt nem alakult ki teljes önigazgatás a vállalatnál, a Munkástanács lényegében a politikai hatalmat vette át a párttól.

Politika

Az Ideiglenes Munkástanács kezdetben főleg politikai jellegű határozatokat hozott, miközben megszervezték a dolgozók élelmiszerállását és a fizetési előlegek folyósítását is. Ilyen határozatnak tekinthető a párthelyiségek lefoglalása, a Személyzeti

Osztály, a Normacsoport és a Rendészet megszüntetése, valamint egy bizottság létrehozása a régi vezetők felülvizsgálására. Október 30-i munkásgyűlésükön megfogalmazták azokat az országos politikai jellegű követeléseket is (pl. szovjet csapatok kivonása, Varsói Szerződésből való kilépés stb.), melyek később alapjaivá váltak mind a kerületi, mind az országos Munkástanács mozgalom követeléseinek.

Ilyen körülmények között érte a Munkástanácsot a november 4-i hatalomátvétel. A fegyveres ellenállás gyengülésével felértékelődött a Munkástanácsok szerepe, mivel a hatalmi harc súlypontja áttevődött az üzemekbe. A Munkástanácsok egyrészt igyekeztek megőrizni üzemi pozícióikat, másrészt megkezdődött a területi Munkástanácsok szervezése is. Ezzel nyíltan kiléptek az üzemek falai közül és megkezdődött egy alulról építkező hatalmi ellenpólus létrehozása, mely ellen két módon is fellépett a Kormány. Erőszakkal akadályozta meg a területi szerveződés kiszélesedését, valamint rendelettel is igyekezett korlátozni a Munkástanácsok szerepét, és visszaszorítani azt az üzemekbe. Ehhez a politikához partnerre találtak a rövid demokratizálódási kísérlet után a hatalmi struktúrába visszailleszkedő SZOT-ban. A szakszervezetek a kormány segítségével újra pozíciót nyertek, mivel a rendelet előírta, hogy a Munkástanácsokat újra kell választani, aminek szervezése a szakszervezetek feladata. Más történések is azt mutatják, hogy a szakszervezetek csak formálisan fogadták el a Munkástanácsok működését, valójában az volt a törekvésük, hogy irányításuk alá vonhassák őket. Ez azonban ekkor még nem mindenhol járt sikerrel, mint ez kiderül a BHG utolsó Munkástanács elnökének beszámolójából is.

„A végleges Munkástanács tagjainak megválasztására a múlt év (1956.) novemberében került sor. Tekintettel arra, hogy ebben az időben a szakszervezet még nem állt teljesen hivatása magaslatán ezt a választást általánosságban még nem a szakszervezeti bizottság készítette elő.”

Gazdaság

A politikai munka mellett megkezdte a BHG Munkástanácsa a rendeletben biztosított gazdasági tevékenységet. A vezetőségben a munkásvezetőkön kívül részt vett néhány elismert mérnök szakember is, akik jelentős segítséget nyújtottak a gazdasági munkában. A normalizálódó helyzet ellenére december 11-én őrizetbe vették a BHG Munkástanácsának három vezetőjét s a gyárat megszállta a karhatalom.

Ettől kezdve a Munkástanács működtetését a karhatalom jelentős korlátok közé szorította. Ennek ellenére jutott még erejük arra, hogy – élve a rendelet adta jogokkal – felülvizsgálják a gyár vezetését és elérjék a főmérnök távozását. A karhatalom azonban egyre jobban akadályozta a Munkástanács munkáját. Ezért a Munkástanács január 10-i ülésén ismételtlen foglalkozott a témával.

A Munkástanács elnöke a következőket mondta: „A Munkástanács a legelemibb önkormányzati feladatokat sem tudja önállóan ellátni a karhatalmi parancsnoknak a gyár életében mélyen belenyúló, egyre szélesebb körű intézkedése folytán.”

Vita alakult ki az ülésen jelenlévő karhatalmi parancsnokkal, aki kifejtette: „a karhatalom kirendelésével a vállalat hadiüzemmé, ill. katonai parancsnokság alatt álló gyárrá vált. Ennek körében a felettesei által adott karhatalmi utasításoknak megfelelően továbbra is fenntartja a kiküldésekor kiadott tilalmi rendeletet bármi-

lyen összejövetelre, beleértve a Munkástanács üléseit is”.

A hatalmi restauráció érdekében az országos pártvezetőség eltávolította az igazgatót, mivel az túlságosan együttműködött a Munkástanáccsal.

Szakszervezet és munkástanács

Így kerülhetett sor arra, hogy a gyári karhatalom és az új igazgató segítségével lassan kezdett újjászerveződni a pártszervezet és a szakszervezet. Ennek következményeként február 13-án – a forradalom óta – első ülését tartja a szakszervezet, s rögtön ki is jelentették:

„A szakszervezet nem tűrheti, hogy a Munkástanács ellenőrizze a szakszervezetet. A szakszervezet köteles a Munkástanács munkáját ellenőrizni.”

A régi hatalmi szervek restaurációjával rohamosan romlottak a Munkás-

„A munkástanácsokkal való leszámolást gondosan megtervezték...”

tanács pozíciói. Március 7-én a párt Intézőbizottsága beszámoltatta a vállalat igazgatóját és egyértelmű instrukciókkal látta el. A jegyzőkönyvből kiderül, hogy a létszám-racionalizálásra hivatkozva került sor a leszámolásra.

„Attól félünk, hogy a Munkástanács tagok vannak állandóan az igazgató elvtárs mellett, az ő befolyásuk nagyobb rá ... A létszámcsökkentés kérdéseire a bizottságban többségben legyenek a kommunisták.” Március 9-én letartóztatták a gyári Munkástanács vezetőit, mely még új vezetőséget választott, de ettől kezdve már a félelem légköre uralkodott a gyárban.

Terv szerint

A Munkástanáccsal való leszámolást gondosan megtervezték. Május 30-án a párt Intézőbizottsága gyűlést

tartott, ahol részletesen megtervezték a másnapi munkásgyűlés forgatókönyvét. „... elvtárs elnököl az ÜB részéről, a felszólalni kívánóknak ő adja meg a szót, így irányítani tudja a felszólalók sorrendjét.

A becsületes Munkástanács tagok fel fognak szólalni, ez sokkal többet jelent a párton kívüli dolgozók felé, mintha az Intézőbizottság tagjai mondanák el ugyanezt, kb. 10 Munkástanács tag fog felszólalni, akik le is mondanak.”

Május 31-én a gyűlés terv szerint zajlott le, a Szakszervezeti Bizottság vezetője megnyitotta az ülést, majd átadta a szót a Munkástanács elnökének, aki megtartotta tárgyyszerű beszámolóját a Munkástanács működésének eredményeiről. Ezután az ülésen először az Üzemi Bizottság elnöke szólalt fel, aki megadta az alaphangot a gyűlés további lefolyásához.

„Elvtársak” – mondta – „Nem akarom húzni az időt. Nekem az a véleményem arról a Munkástanácsról, mint az a javaslatom a nagygyűléshez, ne várjuk meg, amíg az egyes Munkástanács tagok, akik józanabbak és ma már belátják, hogy helytelen úton járnak és lemondanak, de van vagy esetleg lesz közöttük, aki nem akar lemondani, azokat egy-két vagy nem tudom, hány becsületes ember, aki ebben a Munkástanácsban is volt, azok kivételével dobjuk ki ezt a Munkástanácsot a Beloiannis gyár történelmének a szemétdombjára! Ki velük innen!”

Az 1956-os elképzelések hamarosan szertefoszlottak, és a belső ellenállás sem akadályozhatta meg, hogy az új szakszervezeti vezetés felzárkózzék az MSZMP restaurációs törekvései mellé. A szakszervezetek függetlensége helyett az önállóságot hangsúlyozták, mely a transzmissziós szíj szerep ismételt életre keltését jelentette.

Horváth Lajos

Ön szakszervezeti tag? Mi a véleménye a szakszervezetek tevékenységéről?

Varga Tamás, szobrászművész

– Voltam szakszervezeti tag és feltehetően most is vagyok – bár ebben nem vagyok egészen biztos – mert a tagdíjakat egy idő óta nem fizetem, ez általános szokás a Képzőművészeti Szakszervezetben. Érdek-képviseléről itt nem volt szó, a szakszervezet igazi jelentősége abban állt, hogy egy-két kedvezmény, annak, aki szakszervezeti tag volt, járt. Én nem hallottam arról, hogy komoly formában úgy istenigazából valakinek a érdekeit képviselni tudták volna. Egyszer-egyszer halvány ígéret hangzott el – ha volt valamilyen sérelme valakinek –, hogy megpróbálnak tenni valamit, de általában ilyenkor nemigen történt semmi. Az egyetlen értelme az volt, hogy el lehetett menni úgynevezett alkotóházba, művésztelepre.

A képzőművészeket sújtó kormányintézkedések idején értesítette a szakszervezet a kollégákat arról, hogy mit cselekedtek. Az újabbfajta adóviszonyok kialakítása – ami egyáltalán nem veszi figyelembe a szakmai sajátosságokat – szerint a képzőművészek egy elbírálás alá esnek bármely más iparossal adózási szempontból. A műterem bérének valahai támogatásának fokozatos visszavonása, ami óriási segítség volt a nem túl jómódú művészkollégáknak, sokaktól az alkotási lehetőségét veszi el. Amikor ezek és más megszorító intézkedések bekövetkeztek, a szakszervezet írt hozzáunk egy szép, szívhez szóló levelet, hogy ők szóltak valamit, csak hát sajnos nem vették figyelembe.

Raczky Rita, tanár

– A rendszerváltás után az embereknek elege lett mindenféle szervezetekből, a szakszervezeteket is beleértve. Jó részük nem igazán foglalkozott a szakszervezetekkel. Magam szakszervezeti tisztségviselő voltam a TDDSZ egy alapszervezetében, de az intézményi támogatások megnyirbálása után leépítettek. A szakszervezeti tisztségviselőket védő jogommal nem éltem, mert ha kollegáim közül másokat küldenek el, ők nálam sokkal nehezebb helyzetbe kerültek volna.

A szakszervezetek a dolgozók érdekeit azt hiszem nem megfelelő mértékben tudják képviselni. Az elmúlt 5 év alatt még mindig nem tudták elérni, hogy olyan módosításokat fogadjon el a parlament, ami a szakszervezetek jogosítványait bővítenék. Az a furcsa helyzet állt elő, hogy a szakszervezeteknek kevesebb jogosítványa lett a demokráciában, mint korábban.

A legnagyobb problémának jelenleg is a munkahelyek megőrzését tartom. Évek óta napirenden vannak a létszámleépítések. Sok dolgozónak és szakszervezetnek adnak komoly munkát, küzdelmet a létszámleépítések, de igazából nagyobb eredményeket csak akkor tudnának elérni a szakszervezetek, hogyha a szakszervezeti tagok maguk is vállalnák azokat a harcokat, amivel érvényesíthetnék érdekeiket, vagy végső esetben azt a hosszas tortúrát is, amivel például a munkaügyi bíróság jár.

Egy bölcsődei gondozónő

(interjúalanyunk nevének elhallgatását kérte. A szerk.)

– Szakszervezeti bizalmi voltam évekig. Azt tapasztaltam, hogy a szakszervezet nem sok mindent tud elérni. Éppen most volt a szakszervezeti gyűlésünk, mert a polgármester felé szeretnénk jelezni. Annak érdekében, hogy a bölcsődei dolgozók béremelése kövesse az inflációt. 15-18 ezer forintért dolgozunk itt, és ebből kifizetünk 15 ezer forintot számlákra így 3000 forint marad arra, hogy megéljen a család!

Sajnos azért is harcolni kell, hogy azokat törvényeket tartsák be, amelyek a parlament alkotott. Hogyan tiszteljem én a törvényt, ha az nem tiszteli, akinek végre kell hajtania? Szóval tehetetlen a Bölcsődei Dolgozók Országos Szakszervezete. A kormány tulajdonképpen leírt bennünket, a bölcsődék „nem léteznek”, csak az óvodák. Mindent el kell fogadnunk úgy, ahogy van. Mindezt nem értem, hiszen a bölcsőde is egy szociális intézmény. Ide nagyrészt azok hozzák a gyermeküket, akik ténylegesen rászorulnak.

Az a véleményem, a szakszervezetekről, hogy nesze semmi fogd meg jól. Megmondhatja a véleményét, de ki figyel oda. Nem változik semmi. Szóval elhatároztam, hogy kilépek a szakszervezetből is, mert nem látom értelmét. Állandóan a fejünk fellett lebeg a Demoklész kardja, az önkormányzat dönti el, hogy működhet-e vagy sem a bölcsőde, bármikor megszüntethet bennünket.

Az interjúkat készítette:

Nedbál Miklós

Összefogás a könyvtárakért

A LIGA Szakszervezetek Bács-Kiskun Megyei Könyvtára október 9-étől 12-éig nagyszabású rendezvénysorozattal kapcsolódott az „Összefogás a könyvtárakért” elnevezésű országos rendezvénysorozathoz. Az ünnepsorozat eseményei közt szerepelt kamaratárlat, Dulity Tibor festőművész életmű-jellegű kiállításának megnyitója, könyvelőzetes Moldova Györggyel, megyei fórum, valamint letéti könyvtárátadás a Faragó Béla Gyermekek- és Ifjúsági Otthonban.

Kecskeméten a szorító gazdasági lehetőségek ellenére három fős, lelkes kollektíva viseli gondját a mintegy 130 000 kötetnek. Pintér Julianna könyvtárigazgató minden követ megmozgat, hogy a gyűjteményt a lehetőségeken túl is gyarapítsa (ennek érdekében közvetlenül a kiadóktól vásárolják a könyveket), fejlessze (mára elérhető közelségbe került a csatlakozás az országos számítógépes könyvadatbázishoz), és olyan programokat szervezzen és szolgáltatásokat nyújtson, ami arra ösztönzi az olvasókat, nyugdíjasokat és egyetemistákat, hogy a könyvtár rendszeres látogatói legyenek. Az összefogás a könyvtárakért rendezvény a könyvtárak lehetőségeinek ismertetésén túl olyan társadalmi és könyvtárközi összefogást szeretne megteremteni, amely hatáson tud lobbyzni a gyűjtemények védelme és a törvényi szabályozások módosítása érdekében.

A rendezvénysorozat leginkább felemelő eseménye mégis a letéti könyvtár átadása volt. A kecskeméti intézmény 37. letéti könyvtára egy korszerű nevelőotthonban lelte meg a helyét. Valójában inkább sok kis családi könyvtárról beszélhetünk, hiszen a szokásoktól eltérően az ott élő „családok” kapták meg a köteteket, segítve a hátrányos helyzetű fiatalokat a szocializációban, abban, hogy kevesebb hátránnyal induljanak az életben.

A rendezvény több programján részt vett a fenntartó szakszervezet képviselőjében Kosda Béla ügyvezető elnök is.

koz.

Bérlet a munkavállaláshoz

Építőipari szervezetek a feketemunka ellen

Október 6-án egy munkáltatói szervezet, az Építőipari Vállalkozók Országos Szövetsége és három szakszervezet, köztük a LIGA Építőipari Szövetsége sajtótájékoztatón ismertette mindazokat a lépéseket, amelyeket közös véleményük szerint a fekete munka visszaszorítása érdekében meg kell tenni az ellenőrzés és a szabályozás szigorításával. Az építőiparban különösen válságos a helyzet, a fekete munkavégzés már-már – a résztvevők szavai szerint – padlóra küldi az egész foglalkoztatást.

Ebben az ügyben a Munkaügyi Minisztérium augusztusban elkészített egy tervezetet, de ennek szigorításait a résztvevők túlságosan engedékenynek, vagy könnyen kijátszhatónak találták. Egy példa: a minisztérium javasolt egy úgynevezett munkavállalói igazolványt, amit például a hatóság képviselőjének helyszíni ellenőrzések során fel kellene mutatni. Az érdekeltek véleménye szerint azonban ezt ne a munkáltató, hanem a kamarák állítsák ki, valamint a visszaélések elkerülése érdekében fényképes legyen, hasonlóan a buszbérlethez.

Ez az igazolvány, valamint az általuk javasolt intézkedések – közülük egy vitathatót emelnék ki: kvázi hatósági jogokat kellene adni a szakszervezeteknek, a foglalkoztatás törvényességének ellenőrzésére – segítenének fellépni az építőipari fekete munkavégzés ellen, amely ebben az iparágban a más ágazatoknál becsült 30 - 35 százalékosnál többre is becsülhető.

Hivatalos deklarációk

Elhangzott a sajtótájékoztatón az is: a kormány többször és hangzatosan deklarálta azt a szándékát, hogy fellép mindazokért, akik törvényesen, az adó, vám és munkajogi szabályokat tiszteletben tartva dolgoznak. Sajnos ezen túl nem sok eredménnyel büszkélkedhet. Jelenleg Budapesten csupán 15 munkaügyi ellenőr tevékenykedik, és a közeljövőben nem várható a létszámuk emelése. Ennél is nyugtalanítóbb, hogy nincsenek jogosítványaik arra, hogy munkájukat

hatékonyan végezhessek. Németországban például egy munkaügyi ellenőrzés nem sokban különbözik a rajtaütéstől: rendőrautók veszik körül az építkezést, mialatt lecsapnak a munkaügyi ellenőrök. Vita nincs, a tettenért munkáltató becsukhatja a kaput, a munkavállalók – nem egy esetben külföldiek – pedig pakolhatnak és mehetnek haza.

Kétélű fegyver

Magyarországon a fentiekkel ellentétben ott tartunk, hogy a vállalkozó be sem engedi az ellenőrt a területre, de ha mégis, hamar kiderülhet, hogy ott mindenki szívességből dolgozik...

A kezdeményezés ugyanakkor messze túlmutat az építőipari ágazaton. Sőt, kétélű fegyver az építőipari vállaltoknak is. Szakértők szerint több vállalkozás csődbe jutna, ha például nem nézné el, ha jobb esetben nem ő maga, de alvállalkozója fekete munkaerőt foglalkoztat. Ez esetben ugyanis jelentősen megdrágulna az alvállalkozó rezsije, és ugye azt nem kell bizonygatni, hogy senki sem ellessége saját – vállaltokról lévén szó – páncélszekrényének.

33 000-ért

A sajtótájékoztató résztvevői egyelőre nem adták közre a konkrét lépéseket tartalmazó tervezetet, hiszen szeretnék, hogy minél több fórum megvitassa, és véleményével gazdagítsa azt. Terveik között szerepel egy konferencia megtartása is a témáról.

Harth Tamás, a LIGA Építőipari Szövetségének elnöke szerint az ötletek még sokat finomodhatnak a későbbi viták során, de mindenképpen támogatandó az a kezdeményezés, amely közvetetten ugyan, de a munkavállalók érdekeit szolgálja. Az építőipari munkavállalók átlagkeresetének növelését – amely jelenleg 33 000 forint bruttóban – jelentősen hátráltatja például a külföldi és hazai feketemunkát vállalók megjelenése az építőipari piacon.

K.L.

Sztrájbizottság Diógyőrött

Szeptember 25-én információs megbeszélésen fogadta a Diógyőri Acél Művek (DAM) Kft. szakszervezeteinek sztrájbizottságát Dr. Beckes László, az ÁPV Rt. ügyvezető igazgatója. A LIGA képviselőiben Veres Bálint a helyi szervezet, Sárközy István a LIGA Vas és Fémipari Szövetségének képviselőiben vett részt a megbeszélésen. Az alábbiakban Sárközy Istvánt kérdeztük arról, mi vezetett a sztrájbizottság felállításához, bízhatnak-e a válságövezet munkavállalói a helyzet rendezésében?

– Létezik egy tavaly decemberi kormányhatározat, amely a borsodi térség jövőjéről szól. A kormány egy ózdi központi kohászati bázis létrehozását vette tervbe. A hulladékvas feldolgozása itt történne, úgynevezett zöldmezős beruházásként. A kormány másfél milliárdot ajánlott, azonban a beruházáshoz további 6-7 milliárd forint szükséges. A kormány további beruházásokat is tervbe vett, infrastrukturális, jóléti, gazdasági célú és vonzatú tervek ezek, azonban – azon kívül, hogy most már végleges döntés született az M3-as autópályát Miskolccal összekötő autót megépítéséről – e tervek közül semmi sem valósult meg.

Diógyőrött a kormány jelenleg havonta 250 millió forint veszteséget finanszíroz, de a havi veszteség ennek a kétszerese. A munkavállalók viszont úgy érzik, hogy a veszteség for-

rása az acélárakban keresendő, a termékeiket felvásárló győri RÁBA például nyereséges, és ezt nem kis részben a nyomott acéláraknak köszönheti. Az elégedetlenséget az is növeli, hogy az ÁPV Rt. készített egy tervezetet, amely szerint 1700 embert el kell bocsátani, ám ez a tervezet – utóbb az ÁPV Rt is elismerte – teljesen megalapozatlan volt. A sztrájbizottság azért alakult, hogy megakadályozza a leépítéseket. A térség 52 ezer munkanélkülije mellé újabb háromszázat tenni abszurdum. A térségben teljesen kilátástalan az elhelyezkedés. Természetesen a sztrájbizottság felállításában az is szerepet játszott, hogy 1995-ben nem volt béremelés.

A területen működő foglalkoztatási társaságok közül az ózdi még működik ebben az évben, a diógyőri viszont foglalkoztatást segítő közhasznú társasággá alakult át. Mindez fokozatos leépítést jelent. Arról nem történt gondoskodás, hogy a kikerülő munkavállalóknak bármilyen foglalkoztatási lehetőséget biztosítsanak.

A LIGA Vas és Fémipari Szövetsége nevében kétszer jártunk lent Diógyőrben, a LIGA Szakszervezetén kívül a Munkástanácsok és a Vasas Szakszervezet képviselőivel is találkoztam, el kell mondanom ebben a kérdésben egységesek a szakszervezetek. Eddig annyit sikerült elérni, hogy a leépítéseket csak akkor kezdik el, ha ennek a költségeit már előteremtették (a leépítések összköltsége 1,1 milliárd). A felmérések szerint 500 fő jogosult korengedményes nyugdíjazásra. De a többi dolgozó helyzetét is rendezni kell, hiszen a kormány 1996. október 31-ig 2050 főre tervezi csökkenteni a diógyőri Kohászat a jelenlegi 5000 fős létszámát.

K.L.

Hírek

Szeptember 8-án Szövetségi Tanácsulást tartott a LIGA Vas és Fémipari Szövetsége. Az összejövetelen a szervezet az ágazati vagyon megosztásáról hozott határozatot, valamint megtárgyalta az ágazati érdekegyeztetés helyzetét és értékelte az ágazati munkában részt vevő tisztviselők munkáját. A szövetség a LIGA működéséről is nyilvánított véleményt – észrevételeiket levélben közölték az Elnökséggel.

A LIGA Nyugdíjas Szakszervezeteinek Országos Tanácsa és Szervező Bizottsága november 9-én csütörtökön kibővített ülést tart a nyugdíjasok sorsát érintő időszerű kérdésekről.

A LIGA Akadémia gondozásában megjelent Pataki Péter: *A munkavállalók részvétele a privatizációban* című kiadvány. A könyv áttekintést nyújt az új privatizációs törvényről, a törvény születésének okairól és körülményeiről, és mindazokról a változásokról, amelyek a korábbi szabályozáshoz képest következtek be.

Külön fejezet foglalkozik a munkavállalók, a munkavállalói érdekszervezetek privatizációban betöltött szerepével, lehetőségeivel és jogaival. Ismertetést olvashatunk a hazánkban alkalmazott privatizációs technikákról is, valamint mellékletként megismerhetjük mindazon törvényeket, amelyek a privatizációs folyamatot szabályozzák. A kiadványt postáztuk tagszervezeteinknek.

LIGA HARSONA

A LIGA SZAKSZERVEZETEK TÁJÉKOZTATÓJA

VI. évfolyam, 10. szám

Kiadja a LIGA Elnöksége

Felelős kiadó:

Kosda Béla

Felelős szerkesztő:

Kozák László

Cím:

LIGA Szakszervezetek

1146 Budapest, Thököly út 156.

Telefon: 251-2300, fax: 251-2288